

Bekim Sejranović

IZDAVAČ
buybook

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Damir Uzunović
Goran Samardžić

Nigdje, niotkuda, Bekim Sejranović
Copyright © Bekim Sejranović
Copyright © za bh. izdanje Buybook, 2020.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati
u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

UREDNIKA

Ida Hamidović

LEKTURA I KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Aleksandra Nina Knežević

ŠTAMPA

Grafostil, Kragujevac

Bekim Sejranović

NIGDJE, NIOTKUDA

Treće izdanje

Savremena bh.
književnost

Sarajevo, 2020.

1. Na džezazi

Jedino ja stojim. Visoko iznad svih ostalih. Stojim i ne znam kamo bih zapravo s rukama. Da ih pustim da nemoćno vise ili da ih ukočim? Da isprepletem prste i pustim to klupko da visi ispod trbuha? Svi ostali čuče. Ruke su im napola podignute, a dlanovi okrenuti prema licu. Hodža je naprijed, u sredini tog polukruga. Izgovara obredne molitve, a muškarcima, zagledani u dubinu preko svojih grubih dlanova i malo svinutih prstiju, ponove ponekad koju riječ za njim.

“Amin” – razaznavalo se.

Sad je kasno da se i ja spustim dolje. Da čučnem kao i svi ostali i stavim dlanove pred lice. Ponovim koju riječ zajedno s muškarcima. Nije mi jasno zašto to nisam napravio s ostalima. Oklijevao sam trenutak tražeći pogledom djeda ne bih li vidio što će on učiniti. Kako u prvi tren nisam spazio hodžu, ostao sam zatečen kad je svojim nazalnim glasom počeo redati riječi molitve. U taj tren ugledam i djeda kako s mukom čuči držeći desni dlan na lakat od lica. Pridržavao ga je Alijin sin, jer djedova je lijeva strana tijela umrtvljena od posljednjeg moždanog udara. Bore su mu na toj strani lica poprimile težački izraz. Oči je stisnuo i pogled mu zrači samo kroz rjetke trepavice. Po usnama se moglo vidjeti da molitvu ne izgovara glasno.

“Amin” – zašumilo je preko grbavog mezarja.

Teški, mukli oblaci nalijegali su na okolna brda. Gnjecava zemlja uvlačila je ljude u sebe. Zrak koji su udisali mirisao je po svježije iskopanoj jami.

Kraj rake, na metar dugačkim daščicama, ležao je tabut. Pomalo nakrivo, jer na mezarju je teško naći ravan komad zemljišta. Iz zemlje su izranjali nišani poput zubi izumrle zvijeri.

Nije mi ovo prvi put da sam na dženazi, iako se ne bi moglo reći da sam bio mnogo puta. Bio sam svega dvaput, ali nikad kao odrastao muškarac, kakvim su me ovi ljudi što čuče oko hrpe svježije iskopane žutosmeđe zemlje sada smatrali.

Prvi sam put bio na dženazi kad sam imao pet godina. Jedan dječak iz ulice utopio se u Savi. Zvali smo ga Žirafa jer je bio mršav i za dvije glave viši od svih nas. Tad sam prvi put uživo vidio mrtvacu. Njegovo tijelo bilo je izloženo u jednoj prostoriji. Tko je htio, mogao ga je doći pozdraviti posljednji put. Ja sam slijedio druge i odjednom pred sobom ugledam Žirafu kako leži sklopljenih očiju. Žut je i kosa mu je nakostriješena. Dječak pored mene ga pomiluje po glavi. Ja tiho prdnem.

Drugi put se u Savi utopila maćeha mog oca. Trpjela je velike bolove u trbuhu i jednog dana više nije mogla izdržati. Obukla je papuče i u kućnoj haljini odšetala do obale, popela se u čamac i skočila u rijeku.

Na njenu dženazu sam, kao i ovaj put, išao s djedom, maminim ocem, ali ni za živu glavu je nisam htio vidjeti prije ukopa. Koraćali smo u povorci Ulicom bratstva i jedinstva. Djed i ja bili smo na početku dženaze. On je podmetnuo rame pod tabut i nosio ga jedan dio puta, dok ga netko nije smijenio. I tada su svi čučnuli i stavili dlanove pred lice, tiho šaputali i ponovili koju riječ za hodžom. Kada sam poslije upitao djeda zašto su svi čučali, polako zatvarali kapke, pružali otvorene dlanove i njima ponekad prelazili preko lica kao kad se čovjek umiva, on mi reče da to rade

oni koji su vjernici. Tako se odaje posljednja počast onome tko se preselio na ahiret. Bio sam tada mali i nisam znao u čemu je zapravo razlika, ali znao sam da djed nije vjernik nego komunist. A čučao je. Djed mirno odvrati da on to inače ne radi, ali ovaj put je to uradio iz poštovanja prema umrloj. Nije mi bilo jasno to oko poštovanja. Što poštovanje ima s čučanjem, komunistima i hodžom? Djed reče da nije htio biti jedini koji stoji. Svi su, ili skoro svi, bili čučali u molitvi, pa ne bi bilo lijepo da samo on stoji. To mi je objašnjenje bilo prihvatljivije.

A ovaj put sam stajao samo ja. Gledao sam čas u mekanu i izgaženu zemlju, a čas u kamena lica ljudi poda mnom. Na tim licima nije bilo ni tuge niti teatralne žalosti, tek neka sjeta. Dublja od rake u koju ćemo ukopati rahmetli amidžu Aliju i teža od zemlje kojom ćemo ga prekriti. Slutio sam da će iz grla muškaraca oko mene zabrujiti još jedno posljednje: "Amin" i da će ljudi polako, skoro nevoljko ustati. Netko će, sigurno grobar i njegovi pomoćnici, konopcima spustiti tabut u zemlju. Zatim će jedan od njih sići u raku. Ova dvojica što su ostala gore dodavat će mu daščice tako da poput krova prekriju zelenu plahtu.

Tek tada će ljudi moći ugrabiti svatko svoj grumen ljepljive zemlje i baciti ga u raku.

II

Pored ušiju šumi žamor muških glasnica što ispraća Alijino tijelo u crnu rupu, a dušu u nepoznato. Zatvaram oči i prisjećam se nestalog svijeta.

1. Mercedes

Bila je jesen tada i Suzanin tata, čika Slavko, napokon bješe došao iz Njemačke. On je radio tamo negdje u Frankfurtu, a Suzana, njena mama i starija sestra Mira, živjele su u maloj dvokatnici na početku našeg sokaka. Naša je kuća na kraju sokaka, ona s crvenom kapijom. To je kuća maminih roditelja u kojoj smo živjeli djed, majka i ja. Tata i mama su se razveli, "i to sudski", objašnjavala je moja majka svojim prijateljicama, mahalkušama. Tata je otišao svojim putem, a mama u neki veliki grad na obali Jadranskog mora da završi škole. Djed je bio trgovački putnik – i uvijek na putu. Kod kuće smo bili majka i ja.

Ja sam se često igrao sam, jer nisam imao s kim. Sva su djeca iz ulice išla u vrtić, a meni to nije bilo potrebno jer me čuvala majka. Jednom je majka pitala tetu iz vrtića da se i ja malo igram s djecom dok su bila vani. Ona je to dopustila, ali ja sam se potukao s nekim malim i razbio mu glavu. Poslije mi više nisu dali. A nisam

ni ja htio. Ponekad bih našao neko odlutalo štene pa bih se igrao s njim dok ga majka ne bi otjerala. Rekla bi da joj prljaju avliju ili da su šugavi.

Kada bi majka morala nešto obaviti u gradu sama, ostavila bi me kod Suzanine mame. Kod njih je u stanu bila jedna soba puna stvari iz Njemačke. Bila je uvijek zaključana, čak ni Suzana nije tamo smjela. Samo kada bi joj bio rođendan, onda smo mogli unutra. Tu je podsjećalo na špilju s Alibabinim blagom. Bilo je tu svakakvih igračkaka, haljinica, ukrasa. Za njezin bi rođendan uvijek došao i čika Slavko i onda bi nam zamračio sobu i na projektoru puštao Disneyjeve filmove. Jeli smo njemačke slatkiše, koji su uvijek bili bolji od naših. Sve iz Njemačke nam je bilo bolje. Teta Radmila, ona što živi sama u bijeloj kućici preko puta Suzanine, rekla je jednom da bismo mi i govno pojeli samo da na njemu piše Made in Germany.

Ja sam pitao Suzanu zašto ne možemo gledati filmove svaki dan, a ona je rekla da joj ne da mama. Mogli bismo nešto pokvariti. Sve što bi dobila od tate, njezina je mama zaključavala u sobu. Meni je bilo žao svih tih igračkaka, ali još mi je više bilo žao Suzane.

Kada su me osunetili i kad sam ležao u krevetu uplakan i uvrijeđen, ona je došla, sjela kraj mene i držala me za ruku. Ja sam jecao i nisam joj htio objasniti što se dogodilo, jer me je bilo sram, a nisam zapravo ni sam znao.

Suzana je bila mršava, tanušna i za glavu viša od mene. Imala je rijetku crnu kosu i izgledala poput tužne čaplje. Moja je majka rekla da nitko nema takvu jezičinu kao ona.

Svaki put kada bi čika Slavko došao kući, donio bi mnogo darova svojim kćerima. I ja bih ponekad nešto dobio. Mi klinci iz sokaka nismo mogli zatvoriti usta od čuđenja kada smo prvi put vidjeli psića na baterije. Išao je baš kao pravi, mahao repom, čak

i piskutavo lajao. Suzana bi ga uključila, natjerala da laje, da maše repom, da hoda, stane. On bi je uvijek poslušao. Ja sam mislio da bi mi majka sigurno dala da imam ovakvog cuku. Nije bio ni šugav ni bolestan. A zatim se i taj pas pokvario. Nije više reagirao na Suzanine naredbe. Poslije ga je Suzanina mama zaključala u sobu.

Jednom je čika Slavko donio Suzani bicikl. Bicikl iz Njemačke. Nama je izgledao kao raketa. Imao je tri brzine. Svi smo htjeli krug, ali nam Suzanina mama nije dala. U Suzaninom podrumu stajao je i jedan crveni mercedes na pedale. Dvosjed. Ja sam bio mali kad je Suzani i njenoj sestri tata bio donio taj auto pa ga se nisam ni sjećao. Unutra sjedneš i vrtiš pedale, upravljaš volanom koji izgleda skoro kao pravi. Poslije su se pedale nešto pokvarile, a Suzanina mama spremila mercedes na sigurno. Čika Slavko je također bio zaboravio na njega, ali vidio ga je dok je išao u podrum i odlučio mi ga darovati. Njegove su kćeri ionako velike, sad imaju bicikle, a i auto je pokvaren. Suzaninoj mami nije bilo pravo.

Pedale se nisu mogle popraviti, ali volan je radio, to je bilo bitno. Naša je avlija bila velika i imala je jednu blagu nizbrdicu. Popneš se na vrh avlije, tamo kod kapije, gurneš malo mercedesa, onda uskočiš i pičiš. Na dnu avlije poređaš neke kutije pa ih rasturiš u naletu ili skreneš naglo u stranu, zaneseš se i prevrneš zajedno s plastičnim autom. Izgledalo je kao na filmu, ali nikog nije bilo da snimi.

2. Ugljen

Ne znam kada sam prvi put vidio amidžu Aliju, ali sjećam se dobro da je dolazio svake jeseni da nam unese ugljen. Djed bi s jeseni naručio pet tona ugljena pa smo to cijelu zimu ložili u peći koja se zvala Kreka-Weso. Kamion bi se jedva nekako uvukao u sokak i istovarilo ugljen pred kapijom. Zatim bi se odnekud pojavio amidža Alija da taj ugljen unese u podrum.

Nije volio da mu pomažem unositi ugljen, a i meni bi brzo dosadilo. Ovaj sam put došao na ideju da prevozim ugljen mercedesom.

– Šteta ti je, bolan, takvog merdžu prljat ćumurom – rekao mi je.

Ali ja sam znao da on to govori samo kako mu ne bih smetao. Stavio sam punu kantu ugljena na suvozačevo mjesto, malo gurnuo i onda uskočio. Najteže je bilo skrenuti pod pravim kutom prema podrumu, i to nasred nizbrdice. Pri jednom pokušaju mercedes se prevrnuo, zajedno s njim i kanta s ugljenom, a ja razbio koljeno i lakat. Iz kuće je izletjela majka i udarila u dreku jer sam joj svu avliju zaprljao ugljenom.

Ja sam joj rekao: – Nisam ti ja uprljo avliju, Alija je.

Ona me bijesno pogledala i otišla nazad u kuću. Nije me ni udarila po guzici niti mi je pogledala krvavo koljeno.

Alija je i dalje unosio ugljen prolazeći pored mene kao da me nema.

Poslije smo tražili žice. U ugljenu uvijek nađeš mnogo raznobojnih žica pa poslije od njih radiš pračkice. Od deblje žice radiš pračnicu, a iz majkinih gaća izvadiš gumenu nit, onu tanku. Metke za pračnicu radiš od tanke žice, tako što uzmeš mali komad i zaviješ u obliku slova “U”. S tim pračnicama nisi mogao razbiti ni prozor niti kome glavu. Za to su ti potrebne prave pračke, one drvene s gumom od bicikla u koje staviš kamen. Ove pračkice od žice bile su najbolje za djevojke u uskim hlačama. Mogao si nekome i oko izbiti, ali golubu nije bilo ništa ako ga pogodiš.

– Znae l’ vi otkud žica u ćumuru, djeco? – upitao nas je Alija utovarujući ugljen u kolica.

Mi smo šutjeli.

– To vam je od miniranja.

– Kakvog miniranja?

Onda Alija malo zastade, skinu rukavice i smota sebi jednu cigaretu. Sjeo je na kamen, lijevu nogu je privukao, a desnu

ispružio i malo je trljao. Objasnio nam je kako se to u rudnicima minira pomoću žice.

– Da vidiš samo kako i kamenje, i zemlja i sve leti oko tebe – kaže na kraju bacajući opušak.

– Otkud ti znaš, jesi l' ti to vidio?

Alija je nastavio raditi. Ostao je još samo sitan ugljen koji je sad utovarivao lopatom.

– Jesu l' ti i nogu tamo minirali pa zato šepaš?

– De bolan, odmori malo, ako ikako možeš – reče mi na kraju.

3. Kao da je mrtva

Ja sam napravio praćkicu i metke i gađao sam unaokolo sve što sam stigao. Onda sam odlučio gađati Suzanu. U početku se smijala i zadirkivala me. Trčala je oko mene i vikala kako je ne mogu pogoditi. Počeo sam je ganjati, ali ona je bila mnogo brža. Kad sam je pogodio, ona je počela zapomagati i moliti da je više ne gađam. Meni se baš tad osladilo. Trčao sam za njom i ciljao po njenim mršavim nogama. Kada sam je ponovo pogodio, vrisnula je i čučnula držeći se za list. Rukama je prekrila mjesto gdje sam je pogodio i tiho plakala. Ja sam stajao iznad nje i šutio. Držao sam praćkicu s još jednim metkom pripremljenim za paljbu. Uto se pojavio i Alija. Prošao je ni ne pogledavši nas.

Krajem osamdesetih čika Slavko se vratio iz Njemačke, a 1992., kada je počeo rat u Bosni, ponovo otišao tamo, ovaj put kao izbjeglica. Sa sobom je poveo ženu, stariju kćer Miru i njezinog glu-honijemog sina.

Veliku kuću koju su napravili od njegova arbajta po njemačkim tvornicama pogodilo je nekoliko granata. Jedna od njih ubila je Suzanu.

Nije izgledala kao da spava, izgledala je kao da je mrtva, rekao je čika Slavko nakon pogreba.